

Warszawa, dnia 20.10.2022

Prof. dr hab. inż. Adam Śliwiński
Katedra Ryzyka i Ubezpieczeń
Instytut Ryzyka i Rynków Finansowych
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Recenzja dysertacji doktorskiej mgr inż. Jacka Konciaka

pt. Determinanty ryzyka pożarowego i strat finansowych w zasobach mieszkaniowych w Polsce w latach 2000-2015.

Przedmiotowa dysertacja doktorska została przygotowana pod kierunkiem naukowym prof. zw. dra hab. Stanisława Wieteski (promotor) oraz dr Małgorzaty Jeziorskiej (promotor pomocniczy) w Instytucie Finansów na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym Uniwersytetu Łódzkiego

I. Podstawa opracowania recenzji

Podstawą opracowania recenzji jest decyzja Komisji Uniwersytetu Łódzkiego ds. stopni naukowych w dyscyplinie ekonomia i finanse z dnia 27.06.2022 r. o powołaniu na recenzenta rozprawy doktorskiej mgr. inż. Jacka Konciaka pt. Determinanty ryzyka pożarowego i strat finansowych w zasobach mieszkaniowych w Polsce w latach 2000-2005. Decyzja została przesłana pismem Przewodniczącego Komisji UŁ ds. stopni i tytułów z dn.28.06.2022. Rozprawa została przygotowana zgodnie z formularzem recenzji pracy doktorskich stanowiącym załącznik do ww. pisma.

Recenzowana dysertacja jest obszerna. Liczy 332 strony. Jej integralną częścią są załączniki gdzie Autor prezentuje zarówno metody badawcze stosowane w procesie oceny ryzyka pożarowego w wybranych krajach jak i dane wykorzystane w swoich analizach. Prezentowane metody oceny zagrożenia pożarowego są ciekawe i z powodzeniem mogłyby stanowić integralną część pracy. Praca Składa się ze wstępu (wraz ze wstępem metodycznym), sześciu rozdziałów, zakończenia, spisu tabel, rysunków i wykresów oraz bibliografii. W rozprawie zamieszczono 35 tabeli, 25 rysunki i 36 wykresów. W bibliografii wykazano wykorzystanie 323 pozycji zwartych i artykułów oraz odwołano się do 64 aktów prawnych i norm.

Treść recenzji

II. Trafność wyboru tematu i oryginalność problemu badawczego

We wstępie do rozprawy Autor słusznie stwierdza, że ryzyko pożarowe jest jednym z zagrożeń cywilizacyjnych i towarzyszy człowiekowi od zawsze (str.5). Pożary historycznie stanowiły o rozwoju ubezpieczeń (np. wielkie pożary miast dały podwaliny pod powstanie systemu obowiązkowych ubezpieczeń od ognia). Analiza i ocena ryzyka pożarowego jest niezwykle istotna z punktu widzenia zarówno zakładów ubezpieczeń jak i całych społeczeństw. Bardzo ważne jest poznanie zjawiska oraz czynników, które je determinują. Wobec powyższego uważam, że wybór tematyki pracy jest trafny. Autor analizując czynniki determinujące zjawisko pożarów wypełnił lukę badawczą, która w tym temacie występowała. Jednocześnie uważam, że podział czynników na techniczne i ekonomiczno-społeczne jest oryginalny i stanowi wkład własny Autora. Podobnie jak Autor uważam, że nie tylko czynniki techniczne (centralne ogrzewanie, stan instalacji itp.) mają znaczenie. W analizach tego typu nie można pomijać czynników ekonomiczno-społecznych (własność gminna, stopa bezrobocia). Z tego punktu widzenia uważam, że praca stanowi oryginalny problem badawczy oraz zawiera wkład własny Autora w rozwój nauki o finansach. Należy uznać, że postawiona hipoteza główna jest poprawna i jej testowanie stanowi oryginalny problem badawczy.

III. Ocena poprawności i kompletności celów badawczych

Autor precyzuje cel główny pracy oraz cele szczegółowe. Cel główny pracy to: *Identyfikacja determinant ryzyka pożarowego i strat finansowych w pożarach w zasobach mieszkaniowych w Polsce w latach 2000-2015*. Autor wyznaczył cztery cele szczegółowe: 1. Uporządkowanie aparatu pojęciowego w zakresie zagrożenia i ryzyka pożarowego z punktu widzenia zasobów mieszkaniowych; 2. Wskazanie determinant, wpływających na częstość pożarów w Polsce; 3. Statystyczna analiza częstości pożarów mieszkań i strat finansowych powstających w wyniku pożarów; 4. Ocena wpływu własności zasobów mieszkaniowych w Polsce na częstość pożarów w nich występujących. Istotne jest, że Autor za pierwszy cel szczegółowy wyznaczył uporządkowania aparatu pojęciowego. W pracach naukowych jest to bardzo ważne. Pozostałe cele szczegółowe należy uznać za kompletne z punktu widzenia realizacji celu głównego dysertacji i ostatecznej weryfikacji hipotezy badawczej. Sformułowane cele pracy oraz hipotezy badawcze (główna i szczegółowe) są logiczne i wyznaczają naukowy charakter dysertacji. Przeprowadzone badania, osiągnięte wyniki oraz postawione wnioski pozwalają na

stwierdzenie, że cele pracy zostały osiągnięte. Praca zawiera obszerną analizę statystyczną zagrożenia pożarowego w Polsce.

Realizując badanie Autor porównał zjawisko pożarów zasobów mieszkaniowych na terenie poszczególnych województw i miast wojewódzkich (w wymiarze finansowym, przestrzennym oraz przyczynowym). Ocena zróżnicowania regionalnego ryzyka pożarów stanowi wkład własny Autor i jest podejściem oryginalnym. Dodatkowo badania zostały uzupełnione o analizę bezpośrednich strat finansowych oszacowanych przez Państwową Straż Pożarną z rzeczywistymi kosztami przywrócenia stanu pierwotnego mieszkań po pożarach. Takie podejście stanowi o ekonomiczno-finansowym charakterze pracy. Ocena poziomu ryzyka z punktu widzenia spodziewanych strat finansowych (nie tylko częstości występowania) może być niezwykle przydatna towarzystwom ubezpieczeń w procesie kształtowania oferty ubezpieczeniowej dotyczącej ryzyka pożarowego.

IV. Ocena struktury pracy, jej formalnej strony oraz znajomości, doboru i analizy wykorzystanych w pracy źródeł

Treść pracy została podzielona na sześć rozdziałów. Z sugestii Autora wynika, że rozdziały od 1 do 3 mają charakter teoretyczny i stanowią niejako wprowadzenie do badań empirycznych zwartych w rozdziałach kolejnych. Takie podejście jest właściwe. Struktura pracy jest podporządkowana procesowi realizacji celów szczegółowych i celu głównego pracy a w konsekwencji weryfikacji głównej hipotezy badawczej.

W rozdziale pierwszym Autor dokonuje ogólnej charakterystyki stanu zasobów mieszkaniowych w Polsce. W rozdziale tym dokonał charakterystyki ilości budynków, ich stanu technicznego oraz stanu technicznego instalacji elektrycznej. Stan techniczny jest jednym z determinantów poziomu ryzyka pożarowego. Rozdział ten wprowadza czytelnika w problem badawczy.

Rozdział drugi dotyczy problematyki zagrożenia pożarowego w Polsce i w wybranych krajach europejskich. Ciekawe jest zestawienie determinant warunkujących poziom zagrożenia pożarowego w Polsce jak i w krajach europejskich.

W rozdziale trzecim Autor kontynuuje rozważania na temat ryzyka pożarowego w Polsce prezentując szczegółowe dane na temat tego ryzyka na przykładzie miasta Łodzi. Rozdział czwarty zawiera wyniki analiz własnych dotyczących liczby pożarów w miastach w Polsce.

W rozdziale tym policzono średnioroczną czystość występowania pożarów według liczby mieszkańców oraz liczby mieszkań.

Rozdział piąty dotyczy strat finansowych związanych z pożarami. Bardzo ciekawe są obliczenia dotyczące szacunkowej powierzchni pożarów mieszkań w Polsce.

W rozdziale szóstym dokonano objaśnienia częstości pożarów zmiennymi przyjętymi do badań.

Struktura dysertacji odpowiada wymaganiom jakie stawiane są pracy o charakterze naukowym, stanowiącej podstawę postępowania o nadanie stopnia doktora. Według mnie w pracy nie ma opisów zbędnych, każdy fragment jest uzasadniony i przybliży Autora do realizacji zacytowanego wcześniej celu głównego. Jednocześnie struktura odpowiada postawionym zadaniom badawczym. Znalazłem kilka błędów tzw. literówek, które przed ewentualną publikacją pracy należy usunąć (na przykład s. 10). Nie wpływa to na wartość merytoryczną pracy ani na jej końcową ocenę.

V. Ocena stopnia zaawansowania zawartej w rozprawie wiedzy teoretycznej i znajomości metodologii badań oraz metod badawczych

Praca, poza rozdziałami teoretycznymi zawiera wyniki badań empirycznych prowadzonych przez Autora. Wyniki te stanowiły podstawę do weryfikacji hipotez badawczych. Badania opierały się na szczegółowych danych statystycznych opisujących ryzyko pożaru. Jak twierdzi sama Autor (s.8) ... *Praca w swoim zakresie obejmuje interdyscyplinarne podejście do zjawiska pożarów w zasobach mieszkaniowych z punktu widzenia zagrożenia dla poszkodowanych i ich dobrostanu.*”. Dalej twierdzi, że podjęta tematyka pozwoli na kształtowanie świadomości ubezpieczeniowej i co w przyszłości może spowodować brak sytuacji konfliktowej związanej z likwidacją szkód pożarowych oraz wpłynie na kalkulację składki ubezpieczeniowej. Z tymi twierdzeniami należy się zgodzić. Zrozumienie zjawiska pożaru oraz jego przyczyn powinno przyczynić się do głębszego zrozumienia istoty ochrony ubezpieczeniowej. A bardziej adekwatna kalkulacja składki, z kolei może przyczynić się do wzrostu konkurencyjności danego towarzystwa na rynku oraz poprawić jego wyniki finansowe w danej linii biznesowej. Sam fakt przeprowadzenia oryginalnych badań empirycznych, wyciągnięcie na ich podstawie wniosków świadczy o tym, że Doktorant posiada wystarczający zasób wiedzy teoretycznej oraz umiejętność prowadzenia samodzielnej pracy naukowej. Świadczą o tym także następujące przesłanki:

- odpowiednia struktura pracy;
- dogłębne badania literaturowe poprzedzające badania empiryczne,
- właściwe wprowadzenie teoretyczne do podjętej tematyki;
- weryfikacja hipotez badawczych i realizacja celów szczegółowych i celu głównego pracy;
- właściwe wnioski, które mają aplikację zarówno w teorii jak i praktyce ubezpieczeń.

Samodzielność naukowa przejawia się także w krytycznym spojrzeniu Autora i dostrzeżeniu pewnych braków. Na stronie 211 Autor stwierdza, że problematyka nie została w pełni wyczerpana. Nie zgadzam się z dalszą częścią tego zdania gdzie Autor stwierdza, że jedynie sygnalizuje problem. Praca zawiera obszerne badania oparte o dokładne statystyki dotyczące badanego zjawiska. Uważam, że praca wypełnia tematykę (pomimo pewnych braków, które opiszę w dalszej części recenzji).

VI. Ocena umiejętności poprawnego i przekonującego przedstawienia uzyskanych wyników oraz wskazanie dobrych stron rozprawy i jej głównych wad

Praca zawiera badania własne Doktoranta (rozdział 5 i rozdział 6). Badania zostały przeprowadzone w oparciu o analizę statystyczną z wykorzystaniem szczegółowych danych dotyczących ryzyka pożarowego w Polsce. Walorem pracy jest przedstawianie modelu statystycznego w celu określenia wpływu poszczególnych czynników na ryzyko pożarowe. Jednocześnie bardzo ciekawe są wyniki przedstawione w rozdziale 5 dotyczące zróżnicowania regionalnego ryzyka pożaru w Polsce. Propozycję zróżnicowania regionalnego składek ubezpieczeniowych w przypadku ryzyka pożaru należy uznać za oryginalny wkład Autora. Otrzymane wyniki są jasne i czytelne nie ma wątpliwości związanych z ich interpretacją. Autor posługuje się relatywnie prostymi metodami statystycznymi (miary statystyki opisowej, współczynnik korelacji), których miary są relatywnie proste w interpretacji. Wyniki ocenia w sposób prawidłowy i właściwy. Zabrakło w pracy bardziej wyrafinowanych metod statystycznych np. zastosowania analizy czynnikowej czy modeli ekonometrycznych z weryfikacją istotności otrzymanych wyników. Jednocześnie Autor nie poruszył tematu innowacyjności w podejściu do ryzyka pożarowego polegającej na zastosowaniu modeli regresji w procesie kalkulacji składek lub wykorzystania big data (jedynie wspomina o tym na s.202). Tutaj pojawia się pytanie do Doktoranta: Czy widzi i jak ocenia ewentualne zastosowanie big data w procesie oceny i kontroli ryzyka ognia?

Pytanie drugie i trzecie wynika bezpośrednio z lektury dysertacji mianowicie na s.208 Autor stwierdza, *...że ryzyko pożarowe zmniejszyło swoją wartość...*; Co Autor rozumie pod pojęciem wartości ryzyka? Na s. 210 stwierdza, że funkcjonariusze Państwowej Straży Pożarnej nie posiadają podstawowej wiedzy w zakresie szacowania strat pożarowych. Co jest przyczyną takiego stanu rzeczy i jak ten stan zmienić?

VII. Ocena końcowa

Uważam, że ocenianą dysertację należy uznać za dzieło oryginalne. Praca oraz przedstawione w niej treści i osiągnięte wnioski są wynikiem wieloletnich badań naukowych prowadzonych przez Doktoranta. Prezentując pracę Autor udowodnił, że posiada szeroką wiedzę teoretyczną na podjęty temat oraz ogólną w dziedzinie ekonomii i finansów. Czytając pracę doszedłem także do wniosku, że Autor ma duże doświadczenie praktyczne związane ze zjawiskami pożarowymi. Aplikacja posiadanej przez Autora wiedzy, umiejętne posługiwanie się aparatem badawczym doprowadziła do pełnego osiągnięcia celów pracy oraz udzielenia odpowiedzi na zadane pytania badawcze. Badania zostały przeprowadzone w sposób rzetelny i oryginalny.

Na podstawie lektury rozprawy doktorskiej Pana mgr inż. Jacka Konciaka pt. „Determinanty ryzyka pożarowego i strat finansowych w zasobach mieszkaniowych w Polsce w latach 2000-2015” jestem zdania, że rozprawa ta stanowi twórcze i oryginalne opracowanie naukowe. Dowodzi umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej Autora.

Recenzowana praca spełnia wymogi stawiane rozprawom doktorskim określone w stosownych ustawach. Wobec powyższego oceniam ją pozytywnie i wnioskuję o dopuszczenie mgr inż. Jacka Konciaka do dalszych etapów postępowania o nadanie stopnia doktora.

Prof. dr hab. inż. Adam Śliwiński